

Effect van een naschools sportaanbod bij kansarme jongeren in de lagere school: **Be Active After School (BAAS)**

Het Be Active After School (BAAS) project is een initiatief waarbij sportverenigingen uitgenodigd worden om naschoolse sport te organiseren op de school. BAAS wordt reeds enkele jaren uitgevoerd op lagere scholen in kanswijken van de gemeente Roermond. In dit onderzoek konden 47 leerlingen van groep 5 en 6 (7-10 jaar) éénmaal per week (en vijf weken in totaal) vrijwillig deelnemen aan BAAS. We brachten in kaart welke leerlingen al dan niet deelnamen en/of deze leerlingen doorstroomden naar georganiseerde sport. Uit de resultaten bleek dat BAAS 61% van de jongens aantrok en 48% van de meisjes. Slechts 30% van de laag vaardige leerlingen nam deel aan BAAS, ten opzichte van 55% van de gemiddeld en 75% van de hoog vaardige leerlingen. Daarnaast is het opvallend dat 22 van de 24 BAAS-deelnemers reeds lid waren van een sportvereniging alsook hun ouders. Na afloop van het BAAS-project stroomden twee leerlingen door naar een georganiseerde sportvereniging.

TEKST MARLOES HAGEMANS & PETER ISERBYT

Op de website kvlomagazine.nl vind je van dit artikel de versie met alle grafieken.

Inleiding

Fysieke inactiviteit is tegenwoordig een steeds groter wordend probleem onder lagere school leerlingen. In recente (Europese) gezondheidsrapporten wordt aangetoond dat een groot aantal jongeren onvoldoende fysiek actief is. De norm van minimaal één uur per dag matig tot intensief bewegen, opgesteld door de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO, 2010), wordt slechts door een klein percentage gehaald. Volgens de Leefstijlmonitor van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) (2015) voldeed 48% van de Nederlandse kinderen (4 tot 12 jaar) aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB). Deze norm voor 4- tot 17-jarigen omvat dagelijks ten minste een uur matig tot intensieve lichamelijke activiteit. Minder kinderen (4 tot 12 jaar) met een niet-westerse origine halen deze beweegnorm dan autochtone kinderen (37% vs 57%) en zijn minder lid van een sportclub (38% vs 54%) (RIVM, 2015a). Een tekort aan financiële middelen is vaak de belangrijkste risicofactor voor een achterblijvende sportdeelname. Het Kenniscentrum Sport (2017) stelt dat bij kinderen met een migratieachtergrond

(en hun families) daarnaast ook culturele normen en waarden een rol spelen bij het sport- en beweeggedrag alsook onbekendheid met (de opbrengsten van) sport en bewegen. Migranten zien niet steeds het nut van fysieke activiteit en bewegen in en hebben vaak andere prioriteiten. BAAS is een naschools project dat sinds 2010 wordt aangeboden op lagere scholen in de gemeente Roermond (Nederland). Deze lagere scholen zijn veelal in kanswijken gelegen. Bij dit project wordt er, naar gelang de behoefte en wensen van de betreffende lagere school, een naschools sportaanbod georganiseerd. Tot op heden is er geen duidelijk beeld van het profiel van de BAAS-deelnemer(s). Kennis van welke leerlingen al dan niet deelnemen en of deze leerlingen al dan niet doorstromen naar georganiseerde sport is belangrijk in functie van toekomstig beleid.

Projectopzet

Proefgroep

Voor dit project focussten we op een lagere school in een Roermondse wijk. Op deze lagere school werd BAAS gedurende het schooljaar 2017-2018 aangeboden tijdens vier

►
 Figuur 1:
 BAAS poster

verschillende blokken. Elk blok duurde vijf weken en elke week was er een uur les. Elk blok heeft een andere leeftijdsgroep de kans om deel te nemen. Gedurende dit project hadden leerlingen van groep 5 en groep 6 (kinderen van 7-10 jaar, totaal: 47 leerlingen) de mogelijkheid om deel te nemen aan BAAS. Leerlingen van andere klassen kwamen op een ander tijdstip in het schooljaar aan bod en werden niet in dit rapport opgenomen. De vakleerkracht LO deelde de leerlingen op basis van motorisch vaardigheidsniveau in als laag, gemiddeld en hoog vaardig.

Wanneer de leerlingen in een vertrouwde omgeving (eigen gymzaal van de school, met vriendjes/vriendinnetjes) kennis kunnen maken met een (nieuwe) sport hopen we dat dit -mits een positieve ervaring- uitnodigt om naar de club te gaan doorstromen

Inhoud van het project

Leerlingen namen op vrijwillige basis deel aan BAAS. Voorafgaand aan de inschrijvingsperiode vroegen we aan de kinderen 1) welke sporten zij in hun vrije tijd doen en welke ook leuk zouden zijn voor klasgenootjes om te leren en 2) of er sporten zijn die ze nog nooit gedaan hebben maar wel willen leren. Op basis van deze bevraging werd een selectie van vijf sporten gemaakt die gedurende het 5-weken blok aan bod gingen komen,

namelijk: karate/weerbaarheid, atletiek/handboogschieten, freerunning, hockey en skateboarden. Vervolgens werden verschillende sportverenigingen benaderd om deze clinics te komen geven. Het idee hierachter was om de drempel om naar een (sport)club te gaan te verlagen. Wanneer de leerlingen in een vertrouwde omgeving (eigen gymzaal van de school, met vriendjes/vriendinnetjes) kennis kunnen maken met een (nieuwe) sport hopen we dat dit -mits een positieve ervaring- uitnodigt om naar de club te gaan doorstromen. De karatevereniging, handboogschietvereniging en hockeyclub zijn hierop ingegaan en hebben ook daadwerkelijk een clinic van één lesuur verzorgd. De overige twee lessen werden door een vakleerkracht verzorgd. Hier werd geen link met een sportvereniging gemaakt. Deelnemen aan BAAS was vrijwillig en verliep volgens inschrijving. In beide klassen werd een poster (figuur 1) en intekenlijst opgehangen. Wanneer men zich voor een blok inschreef, dan werd verwacht dat de leerling alle vijf lessen aanwezig was.

Vragenlijst

De vragenlijst werd in groep 5 en groep 6 afgenomen tijdens de schooldag nadat de leerlingen zich ingeschreven hadden voor BAAS. Eén leerling was ziek tijdens het afnamemoment, deze gegevens zijn niet meegenomen in de analyse. De vragenlijst werd door 46 leerlingen ingevuld en omvatte vragen met betrekking tot geslacht, leeftijd, activiteiten tijdens de speeltijd en na school, sportdeelname in vrije tijd, lidmaatschap sportvereniging en of de ouders lid waren van een sportvereniging.

Resultaten

De groepen 5 en 6 telden in totaal 47 leerlingen, met een totaal van 29 meisjes en 18 jongens. In de deelnemende groep zaten 25 leerlingen; waarvan 11 jongens en 14 meisjes. De niet-deelnemende groep telde 22 leerlingen; waarvan 7 jongens en 15 meisjes.

REFERENTIES

Boonstra, N., & Hermens, N. (2011). De maatschappelijke waarde van sport. Sport en bewegen. Allesoversport.nl.

De Meester, A., Stodden, D., Goodway, J., True, L., Brian, A., Ferkel, R., & Haerens, L. (2017). Identifying a motor proficiency barrier for meeting physical activity guidelines in children. *Journal of Science and Medicine in Sports*, 21 (1), 58-62.

Factsheet jeugd, armoede en sport (2016). Kenniscentrum Sport.

Hoogendoorn, M., & Hollander, E.L. de (2017). Wat drijft en belemmert verschillende doelgroepen bij

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) (2015). <https://www.volksgezondheidzorg.info/onderwerp/sport-en-bewegen/cijfers-context/huidige-situatie#node-beweegegdrag-kinderen>, geconsulteerd op 15/01/2018.

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) (2015a). <https://www.volksgezondheidzorg.info/bestanden/documenten/beweegnormen4-12jruitgesplitstxslx>, geconsulteerd op 15/01/2018.

World Health Organization, 2010. Global recommendations on physical activity for health. WHO, 1-60.

Zoektool Gezonde School. <https://www.gezondeschool.nl/primair-onderwijs/vignet-gezonde-school/overzicht-gezonde-scholen-primair-onderwijs>, geconsulteerd op 15/01/2018.

Marloes Hagemans is Master Lichamelijke Opvoeding en Bewegingswetenschappen en studente aan de Specifieke Lerarenopleiding Lichamelijke Opvoeding (SLO LO) van de KU Leuven, België.

Peter Iserbyt is docent aan de KU Leuven en verantwoordelijk voor de SLO LO.

Contact

peter.iserbyt@kuleuven.be

Kernwoorden

motorische vaardigheid, fysieke activiteit, buitenschoolse sport, migranten

sport' in hun bezit (zoektool gezonde school). Er bestaan tot op heden geen cijfers over hoe dit buitenschools beweegaanbod wordt ingevuld. Meisjes waren bij BAAS minder vertegenwoordigd dan jongens (48% vs 61%). Dit is opvallend gezien volgens recente data uit Nederland 65% van de jongens en 66% van de meisjes tussen 4 en 12 jaar aangeeft wekelijk te sporten (RIVM, 2015). Daarnaast waren heel weinig laag vaardige leerlingen aanwezig in de BAAS-groep. Vanuit een gezondheids-perspectief is dit zeer relevant daar groeiend onderzoek aantoont dat laag motorisch vaardige kinderen veel minder de beweegnorm halen en meer risico lopen op ziekten ten gevolge van inactiviteit (De Meester, et al., 2017). Toekomstige projecten moeten nagaan

Om de drempel naar de (sport)vereniging verder te verlagen zou je naast het uitnodigen van de club op school (vertrouwde omgeving) ook met de kinderen een kijkje kunnen gaan nemen op de club

1 Profiel van deelnemende kinderen aan BAAS versus niet-deelnemende kinderen

Van alle jongens in de groepen 5 en 6 is 61% BAAS-deelnemer. Voor de meisjes is dit 48%. Opvallend is dat laag motorisch vaardige leerlingen het minst deelnemen aan BAAS (30%), gevolgd door gemiddeld vaardige leerlingen (55%) en hoog vaardigen. BAAS bereikt slechts 20% van de leerlingen die geen lid zijn van een sportvereniging, wat wil zeggen dat een hoog percentage (80%) van de leerlingen die geen lid zijn van een sportvereniging ook niet deelnemen aan BAAS. Hoewel een meerderheid van de ouders geen lid is van een sportvereniging zijn meer ouders van BAAS-deelnemers lid van een sportvereniging dan ouders van niet BAAS-deelnemers. Bij de vaders van BAAS deelnemers is 41% lid van een sportvereniging tegenover 22% van de vaders bij de niet-BAAS deelnemers.

2 Continuïteit na BAAS

De karate-, handboogschiet- en hockeyvereniging deelden na afloop van hun clinic flyers uit met informatie over de club en wanneer er mogelijkheden voor de leerlingen waren om eens te komen 'proeven' van de activiteit. Deze proeftraining was niet speciaal ingericht voor nieuwe deelnemers; het was de bedoeling dat men dan aansloot bij een leeftijd/niveau groep uit het huidige trainingsaanbod. Bij de karatevereniging en de hockeyclub mag iemand drie keer gratis meedoen vooraleer er beslist moet worden. Bij de handboogschietvereniging kunnen potentiële nieuwe leden een cursus volgen tegen betaling. Twee weken nadat de clinic had plaatsgevonden is er navraag gedaan of BAAS-deelnemers proeftrainingen bij de club zijn komen volgen. De handboogschiet- en karatevereniging had op het moment van navraag geen nieuwe deelnemers via BAAS. De hockeyvereniging had twee BAAS-deelnemers als nieuwe leden.

Discussie

Basisscholen die een buitenschools beweegaanbod verzorgen kunnen het deelcertificaat 'bewegen en sport' van het vignet Gezonde School krijgen. Van de 981 basisscholen met het vignet Gezonde School hadden 468 basisscholen ook het deelcertificaat 'bewegen en

hoe laag vaardige leerlingen kunnen aangezet worden om deel te nemen aan dergelijke projecten en hoe hun motorische vaardigheid kan verbeterd worden. Het effect van de BAAS interventie naar georganiseerde sport was beperkt: slechts twee deelnemers stroomden door naar de hockeyclub. Om de drempel naar de (sport)vereniging verder te verlagen zou je naast het uitnodigen van de club op school (vertrouwde omgeving) ook met de kinderen een kijkje kunnen gaan nemen op de club. Dan is het toch vertrouwd, je bent met kinderen en een leerkracht die je kent, maar je maakt wel kennis met het clubgebouw/terrein en kinderen die lid zijn. Daarnaast heb je, ondanks dit project, nog steeds met een financiële drempel te maken. Het zou kunnen dat leerlingen wel lid zouden willen worden van een club, maar dat dit financieel gezien niet haalbaar is voor een gezin in een kansenvrij. Er bestaan nochtans verschillende mogelijkheden voor gezinnen in zulke situaties, namelijk het Jeugdsportfonds en Stichting Leergeld. Helaas blijken deze mogelijkheden niet bij iedereen bekend of is de drempel hiervoor te groot. Het informeren van ouders hierover wordt dus evenzeer een aandachtspunt bij het verder ontwikkelen van BAAS.